

Arbisbladet

nr 2
2023

Helsingfors

En bok är en bok är en bok är en bok är en bok

Jag skulle skriva den här texten på tåget hem, men glömde min dator på jobbet. Var är en anteckningsbok när man behöver den? – Ja, inte i min väska!

Telefonen får duga, den är ju ändå som en bok i miniformat. Men att sitta och knäppa på en liten display kan inte jämföras med papper och penna. Otaliga är de antecknings- och skissböcker jag fyllt under årens lopp, men aldrig en regelrätt dagbok slår det mig. Idéer, tankar och plaggmödel har jag satt mellan pärmar, men orden har jag hellre läst än skrivit själv.

I bokslukaråldern kom Lotta först, sen Kitty och så lite Mary Lou. Roligt, lättsmält och spännande. Under studietiden blev det mycket läsning om design och textilteknologi. Och stipendieboken om broderi! Den avdelningen har växt och där finns många favoriter.

Jag fick nyligen en gåva av min moster. En liten ask som innehåller fyra små böcker, eller kanske texter? Novellix kallas de och kommer i många teman. Mitt var "Låt det växa": tankar om trädgård, från poetiskt till informativt om sådder och skörd. Höstens bokskörd brukar man skriva om. Det, som någon sått, ska skördas av oss, läsarna.

En del av sommaren har jag tillbringat i hängmattan under kastanjeträdet. Vilken bok jag läser på bilden får du veta i en annan text i bladet. Jag kan hursomhelst avslöja att boken ifråga är i stort behov av "Bokräddaren" som du också kan läsa om i det här numret.

Du har kanske redan gissat det? Temat för Arbisbladet är Boken, liksom för hela Arbis läsåret 2023–2024. Hoppas du läser bladet och massor av böcker!

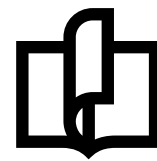
Pia Nybom, biträdande rektor

Arbisbladets redaktion:
Pia Nybom, biträdande rektor
Mathilda Larsson, utbildningsplanerare
Jan Amnell, planeringsansvarig lärare i media och informationsteknik
Hans-Peter Holmstén, planeringsansvarig lärare i bildkonst och formgivning
Johan Lindberg, bibliotekarie
Maria Lind, marknadsplanerare

Foton, illustrationer: Petra Lindberg (pärmbild), Moa Nybom (s. 1), Johan Lindberg (s.3), Nina Taylor, Mathilda Larsson, Vera Örså (s. 4–5), Pia Nybom (s. 6–7), Jan Amnell (s. 8–9), Johan Lindberg (s. 10–11), Mathilda Larsson (s. 12–15), Gun Gestrin (s. 16–17), Tara Junker (s. 18–19), Mathilda Larsson (s. 20–21), Beatrice Nordmyr (s. 22), Tero Immonen (s. 23)

Bokbytarhyllan – fyndplats och dumpningsställe

Bokbytarhyllor är ett intressant fenomen, någon kanske tycker att den är en samling dumpade gamla böcker medan en annan hittar fina fynd bland de slitna ryggar. Hyllan på Arbis är inget undantag, den rymmer stor variation och givetvis är där övervägande böcker på svenska – annat skulle vara märkligt. Andra språk som finns representerade är finska, engelska, franska, tyska och ibland ryska. Säkert hänger det ihop med språkkurserna och att det finns presumtiva intresserade läsare. Som bibliotekarie tar jag på mig uppgiften att regelbundet städa i hyllan (för det behövs) och ibland ger och tar jag också en bok, för det hör ju till.

Den vanligast förekommande genren bland böckerna i Arbis bokbytarhylla är deckare och thrillerar, därefter kommer romantik och klassiker. Även fakta- och kursböcker finns där men de är allt som oftast föråldrade och vanligen är det den kategori som måste gallras bort. Personligen har jag intresse för den svenska arbetarlitteraturen under 1900-talet och har hittat romaner av till exempel Erik Asklund och Harry Martinson. Ett annat fynd var en svensk 70-talslärobok i munspel, men jag lät den gå tillbaka efter en tid. För den förlag- eller bokhistoriskt intresserade finns det ofta något, som till exempel svenska 70-talshandböcker om typ trädgårdsodling, göra eget vin, väva mattor och göra drinkar. Dessa böcker lämnar inte hyllan förrän en riktig entusiast kommer.

Att byta böcker sinsemellan har man troligen gjort i alla tider; innan pojk- och flickböckerna fick konkurrens av internet bytte barnen böcker med varandra, det var kanske meningen att ge tillbaka boken, men det glömdes bort. Bokägandet har speciellt i äldre tider bland bibliofiler markerats med eget exlibris, vilket anger personen som boken tillhör. De vanligen fint utförda märkena är en påminnelse om vem som ägt boken och de ska inte tas bort, speciellt inte om de skapats av Akseli Gallen-Kallela eller Hugo Simberg! Exlibris-märkta böcker påträffas ibland i bokbytarhyllan och boken är då vanligen lite äldre.

Ibland hittas böcker som kan ha ett bibliografiskt värde. För inte så länge sedan fanns där Hagar Olssons debutbok, romanen Lars Thorman och döden från 1916. Vet inte vad just den boken skulle ge för pris i antikvariat, men förstaupplagan

av finlandssvenska modernister kan kosta runt 20 euro eller mer. Böcker som orsakat skandaler har också hittat till hyllan, som norrmannen Agnar Mykles roman Sången om den röda rubinen, vilken i slutet av 1950-talet blev föremål för en omtalad sedlighetsrättegång i hemlandet. I Sverige blev boken av bara farten en storsäljare, medan den finska upplagan beslagtogs av myndigheterna och förstördes innan den ens hann till bokhandlarna. Bokbytarhyllan är en spegel av olika tider och smaker; en öppen skräpkammare och tidsmaskin för den bokfrälsta.

Tyvärr är det nog så att det sätts mer i hyllan än det tas bort, för nuförtiden verkar tanken att "äga" böcker alltmer naggas i kanterna; speciellt nya fysiska böckers kretslopp har för-snabbats, vilket skapar en konflikt mellan vad boken har kostat som ny och vad priset är som använd. Bokbytarhyllan påverkas av bland annat detta men just därför behövs den, för att stöda återvinningstanken och att ge böcker en ny chans.

Så nästa gång du går förbi bokbytarhyllan, stanna upp för du vet aldrig vad du hittar för spännande som kan berika ditt liv!

Johan Lindberg, bibliotekarie

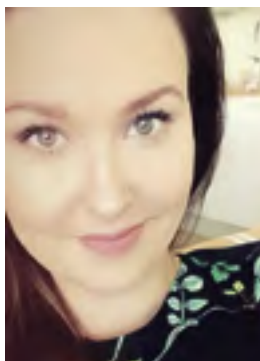
Lär känna Arbis personal genom böckerna

Redaktionen frågade Arbis personal om de läser någon bok just nu, eller om de har en bok som gjort ett speciellt stort intryck genom åren. Så här svarade de:

Jan Amnell, media och informationsteknik

”Min alla tiders favorit är nog Klas Östergrens Gentlemen (1980), men just nu läser jag mest historia och biografier. Jag håller till exempel på med René Nybergs Ruotsin ja Venäjän välissä (2022).”

Johanna Tigerstedt, förvaltningssekreterare

”På nästan fem år har jag inte riktigt läst något annat än barnböcker. Speciellt Alfons Åberg hör till min 3- och 4-åringars favoriter.”

Anna Långstedt-Jungar, främmande språk

”Den vita ångbåten (1970) av Tjingiz Ajtmatov hör till de böcker som gjort ett starkt intryck. Jag läste den då jag studerade ryska vid Åbo Akademi och har läst om den flera gånger. Den handlar om en kirgisisk pojke som bor i bergen och hans fantasivärld.”

Emma Laihanen, svenska och nordiska språk

”Ett litet liv (2015) av Hanya Yanagihara var en fin läsoplevelse, och rörande. Den tog ganska lång tid att läsa, men det var det värt.”

Hans-Peter Holmstén, bildkonst och formgivning

”Just nu läser jag en bok om båtbyggaren Fredrik Henrik af Chapman av Andreas Lindroth (2020). Chapman ritade bland annat krigsbåtarna på Sveaborg, dit vi snart ska med min kurs. Boken är fint illustrerad och det är roligt att bläddra och studera alla detaljerna.”

Ghita Henriksson, hushåll

”Jag preppar mig just nu inför stugsäsongen med boken Sommarstugan – konsten att överleva sommaren med slakten. Den innehåller bra tips på tillvägagångssätt vid de vanligaste konflikterna på stugan.”

Johan Lindberg, bibliotekarie

”En av mina favoritböcker, och en bok jag gärna skulle läsa på nytt är Porträtt av konstnären som valp (1940) av Dylan Thomas. Den är både rolig och sorglig med många historier och färgstarka personligheter.”

Pia Nybom, biträdande rektor

”I närmare tio års tid har jag varje sommar brukat läsa Afrodite från havet (1953) av Lawrence Durrell. Jag köpte den på ett antikvariat och nu börjar den vara så slutläst att jag behövt tejpa ihop den med bokplast.”

Moa Thors, rektor

”Jag kan inte välja en favoritbok, men just nu håller jag på med tre böcker samtidigt. Jag lyssnar på Eva Franz deckare Ungen min får du aldrig (2023) under dagen då jag diskar eller sitter i bilen, på kvällen innan jag somnar lyssnar jag på Annie Ernauxs Åren (2008) och då jag kan sätta mig ner i lugn och ro läser jag Ett gott parti: scener ur Ellan de la Chapelles och Albert Edelfelts liv (2022) av Maria Vainio-Kurtakko.”

Anna Weber-Länsman, musik

”Nu håller jag på med Carl-Johan Vallgrens deckare Skuggpojken (2013). Mot sommaren brukar jag tycka om att läsa deckare och fiktion för att slappna av, medan det under terminen blir mer faktaböcker och tidningar. Den senaste faktaboken jag läste som gjorde ett intryck var Minna Huotilainens och Leeni Peltonens Tunne aivosi (2021), som handlar om hur hjärnan utvecklas i olika åldrar.”

Heidi Huovilainen, finska och främmande språk

”Just nu ser jag fram emot att läsa Ulla-Lena Lundbergs Lyser och lågar (2022) under sommaren. Hennes böcker brukar jag tycka om. Allmänt är jag intresserad av att läsa historiska romaner och om olika människoöden.”

Tina Romberg, SFI integrationsutbildning

”För tillfället läser jag mest Kristina Lugn och speciellt hennes pjäser Idlaflickorna (1993) och Två solstrålar på nya äventyr (2003), eftersom vi kommer att uppföra dem med teatergruppen Kvinnoröster under hösten, med premiär den 6 oktober.”

Beatrice ”Sisi” Blomster, hantverk

”När jag börjar läsa en bok kan jag inte sluta, därför läser jag mest på sommaren så jag kan vaka hela natten. Till exempel Lars Kepler-böckerna har jag tyckt om. Under terminen läser jag mest tidningar och handarbetstidningar.”

Jesse Saranko, vaktmästare

”Jag tycker om att läsa biografier och nu nyligen fick jag biografien om Prins Harry färdigläst, Spare (2023). Den var sådär, men början var i alla fall intressant.”

Mathilda Larsson, hem och trädgård, natur, miljö, teknik och trafik, människa, samhälle och kultur, öppna universitetskurser

”Jag tycker alltid det känns omöjligt att välja en favoritbok, men en bok jag ofta tänker på är Anne Carsons Autobiography of Red (1998). Nu för tillfället läser jag Johannes Anyurus nya roman Ixelles (2022).”

Tero Immonen, vaktmästare

”Nu senast läste jag trilogin 1793, 1794 och 1795 (2017–2021) av Niklas Natt och Dag, som jag tyckte om. Men min alla tiders favorit är Sagan om ringen av Tolkien.”

Birgitta ”Titti” Lindberg, motion, hälsa och välmående

”För tillfället har jag Sally Salminens Katrina (1936) på gång, men till mina favoritförfattare hör till exempel Elena Ferrante och Hanne-Vibeke Holst, som jag brukar läsa på sommaren. En annan bok som jag tyckt mycket om är Stoner (1965) av John Williams.”

Artyom Novosyolov, lokalvärdare

”Jag har studerat historia i Tjeckien och tycker om att läsa historiska romaner. På min fritid har jag för tillfället inte så mycket tid för att läsa, förutom mina språkstudier som jag har som en hobby. Om jag hade tid skulle jag gärna läsa någon historisk roman om medeltiden i Europa.”

Bokräddaren – en intervju med Kristina Palmgren

Inne i bokbindningsklassrummet på fjärde våningen råder en djup koncentration. Kursdeltagarna sitter försänkta över sina arbeten medan läraren Kristina Palmgren handleder en deltagare.

Kristina har jobbat som lärare på Arbis i 27 år, alltsedan hon blev tillfrågad att ta över efter en tidigare lärare. Hon trivs väldigt bra i sin roll och anser att Arbis är ett fantastiskt ställe där man alltid känner sig välkommen. Det som bidrar till hennes trivsel är att det på bokbindningskurserna finns bildade människor med olika intressen. Skalan är så vid att diskussionerna som uppstår i klassrummet blir mångsidiga och det ena diskussionsämnet ger det andra. Det finns många specialister på olika områden bland kursdeltagarna, till exempel historiker som tillför mycket intressant. De mera pratsamma aktiverar de andra och lockar också dem att ta fram vad de vet och kan. En äldre kursdeltagare som varit verksam som arkitekt fick styva händer, men ville fortsätta på kursen med motiveringen "Jag kan sitta här och läsa något för er!" Det finns nu en tradition på kursen att någon läser ett stycke efter att hen utropat "Har ni hört det här?!"

Via snickeri till bokbindning

Bokbindarläraren Kristina kom in på bokbindandet lite av en slump. Hon gick en snickarkurs i Esbo och ville gärna fortsätta, men fick inte plats på den fullsatta kursen. Kristina, som alltid läst mycket och har mängder av böcker hemma, hittade en kurs i bokbindning och anmälde sig helt enkelt till den istället. På kursen gick det en massa trevliga människor och ämnet visade sig intressant så hon stannade kvar. Hon visade framfötterna och fick så småningom själv timmar som lärare i Esbo. På den vägen blev hon lärare i bokbindning och marmorering.

På frågan om vad som krävs av en duktig bokbindare svarar Kristina att man behöver ha handlag. Man måste ha ett intresse för att jobba med händerna och om man också tidigare gjort något med händerna underlättar det. Det här är inget för den med tummen mitt i handen. För att förstå hur en bra och vacker bok ska se ut krävs det dessutom ett estetiskt sinne. Detaljerna är viktiga: hur öppnar sig en bok, är den kanske bara en råttfälla som slår igen?

Många sätt att rädda en kär bok

På en bokbindningskurs kan man reparera trasiga älsklingsböcker, typ kokböcker i upplösningstillstånd eller gamla och sönderlästa barnböcker. Också nya moderna barnböcker som ibland har dåliga pärmar och ryggar som lossnar kan göras om så att de håller bättre. Andra objekt som kan repareras är älsklingspocketböckerna, vars livslängd kan förlängas med en teknik för hur man gör en ny rygg. Boken förblir en pocketbok, men blir lite styvare att öppna. Ofta sprättar man upp gamla klassiker, gör stadigare pärmar och ger helt enkelt boken en uppfräschning. Det kan vara värt att spara gamla original och göra om pärmarna för ens "sneda klassiker" istället för att bara kassera dem.

På frågan om det finns böcker som är utom rädning svarar Kristina att det förekommer. Man kan, hursomhelst, rädda dem genom att göra en kassett, en vacker låda, där boken kan förvaras i ett lösbladssystem. En form är en så kallad slip case, en öppen kassett där ryggen syns. En kursdeltagare gjorde till exempel en slip case fodrad med flanell för sina franska läderband. Flanellen kom från den egna avlagda flanellkostymen av hög kvalitet.

Böcker istället för Google

Böcker betyder väldigt mycket för Kristina. "De är en säkerhet, jag kan alltid ta en bok och sätta mig för att läsa", berättar hon. De är också en mycket viktig informationskälla för Kristina som aldrig googlar. Hon läser böcker på flera språk: svenska, finska, engelska och tyska. Böcker är dessutom trevliga att se på och finns i högar överallt i hennes hem. Kristina har tre bibliotek till sitt förfogande, ett som hennes mamma grundlade i Mäntyharju, ett på Åland som har sitt ursprung i mannens samlingar och naturligtvis ett hemma i Helsingfors. Hennes intresse för böcker och läsning är mångfasetterat, liksom hennes urval av favoritböcker.

Kristinas bokfavoriter

- På spaning efter den tid som flytt av Marcel Proust (boken finns i alla tre bibliotek).
- Alastalon salissa av Volter Kilpi (som hon anser är nästan bättre i Thomas Warburtons översättning till svenska).
- Willy Kyrklunds obegripliga dikter i alla tre upplagor (hon är särskilt intresserad av hur tiden förändrat diktens utseende och valet av teckensnitt).
- Naturvetenskapliga böcker på engelska.
- De små söta Nalle Puh-böckerna som står på paradplats på hyllan ovanför sängen.

Pia Nybom, biträdande rektor

Teckensnitt – från lösa typer till digitala fonter

Till vardags använder vi ordet font då vi jobbar med dokument eller presentationer på dator. Detta utan att kanske veta vad det betyder. Font är ett låneord från engelskan som kom in i det svenska språket då det blev allt vanligare att skriva dokument på dator i stället för på skrivmaskin. En font är en speciell uppsättning av ett teckensnitt. Arial är ett teckensnitt eller typsnitt, men både 12 punkters Arial och 24 punkters fet Arial är fonter, alldeles som en 11 punkters kursiv Calibri är.

Från träblock till tryckpress

I Kina trycktes skrifter, bland annat buddistiska texter, med hjälp av träblock redan på 600–700-talen, alltså mycket före Gutenbergs bibel som trycktes år 1445. Gutenbergs bibel trycktes med hjälp av så kallade lösa typer, som varit kända i Kina redan på 1000-talet, men Gutenberg kombinerade alla kända tekniker och uppfann den första egentliga tryckpressen. En typ är egentligen ett tecken av ett typsnitt i bestämd storlek utskuret i metall, härav namnet typsnitt. Sättarens jobb var då att arrangera typerna av rätt storlek så att boken kunde tryckas. Detta är en arbetsdryg metod jämfört med att i ett program med hjälp av digitala teckensnitt skapa sidan som sedan trycks. Dock mycket snabbare än att skära ut varenda sida i ett träblock.

Centrala begrepp inom tryckkonsten och typografin härstammar från denna tid och har föga gemensamt med SI-systemets måttenheter. De är i bruk i dagens program för ombrytning och textbehandling men är inte uppenbara speciellt för användare som vuxit upp med dynamiska webbsidor och appar i smarta enheter. Radhöjd eller radavstånd heter leading på engelska. De lösa typerna gjöts ursprungligen i bly, därav ordet leading, som i vissa program kallas för line spacing.

Punkter och layout

Punktstorlek är ett annat exempel på ett sådant begrepp. I program anges radhöjd och mellanrum mellan stycken ofta i punkter, inte millimeter, eftersom det är mera logiskt att justera text med hjälp av punkter. Vi är vana att välja punktstorlek då vi jobbar med dokument och kanske noterar att utgångsmässigt är punktstorleken 11 eller 12 punkter i ett nytt dokument. Vi kan bestämma bredden på en kolumn i centimeter men teckenstorleken bestäms i punkter. I Europa omdefinierades år 1973 en typografisk punkt till 0,376 mm. Då vi skapar dokument med datorprogram motsvarar en punkt (DTP-point) 0,3528 mm. Det är 1/72 del av en amerikansk tum och kallas även PostScript-punkt.

En bok eller tidskrift behöver en layout och hur texten löper är centralt. Ifall vi bli störda på detaljer då vi läser, kan det bero på brister i layouten, och ifall vi läser ostörda kan layouten vara så bra att vi inte riktigt ens noterar den. Med hjälp av baslinjeraster kan löptexten justeras så att rader i olika spalter och sidor löper jämt.

DTP tar över sättarnas jobb

Ombrytningsprogrammet PageMaker på en Mac, Apple Laserwriter med PostScript för utskrift utgjorde stommen för övergången till Desktop Publishing (DTP). Nu gick det att "sätta" text på skärmen och se den i korrekt storlek på skärmen och utskriven på papper. På de första Mac-datorerna var skärmarna resolution 72 ppi, sålunda var en stor bokstav (varierar lite beroende på typsnittet) i 72 punkter storlek 72 pixel på skärmen och skrevs ut i 72 punkter (en tum) på pappret. PostScript är ett programmeringsspråk som beskriver en sida med text och grafiska element. Typsnitt kan skalas korrekt i programmet och på utskriften, vilket möjliggjorde att typsnitt kunde hanteras korrekt med datorer. I början fanns det många utmaningar men så småningom ledde det till att sättarens yrke försvann.

Typ1 typsnitt var dyra och måste köpas separat. Dessa teckensnitt har ersatts av TrueType och OpenType typsnitt som används inom olika operativsystem. Nuförtiden inkluderas en uppsättning OpenType typsnitt i både Windows- och Mac-datorer. Dessa typsnitt är kodade i Unicode-systemet, som har plats för cirka 64 000 olika tecken. Detta har även möjliggjort att typsnittet innehåller alla behövliga specialtecken och tecken använda i olika språk.

DTP-revolutionen har efterföljts av en webbrevolution och många DTP-kunniga har fått känna av sättarnas öde. Teckensnitt används på många nya sätt, men allt mindre tryckt

material produceras. I webbens begynnelse fanns det bara ca tio webbsäkra teckensnitt, alltså sådana som var gemensamma för olika operativsystem och webbläsare. Nuförtiden kan webbdesigner även utnyttja webbteckensnitt som laddas från en extern tjänst då webbsidan laddas. De skriver en kod som laddar teckensnittet. Det finns ett stort utbud av teckensnitt för webbsidor men dessa är ofta inte licensierade för att användas i trycksaker.

Vanliga teckensnitt idag

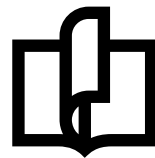
Teckensnitten Arial och Times New Roman är mycket använda och bekanta för många eftersom de har varit utgångsteckensnitt i program som PowerPoint, Word och Excel. De har nu ersatts av teckensnittet Calibri. Times New Roman skapades år 1931 för tidningen Times medan Arial skapades år 1982 och inkluderades i Windows 3.1 år 1992. Helvetica är ett klassiskt typsnitt som skapades 1957 och användes som metalltyper. Det har senare digitaliserats och fanns även i Typ1-format. Det var dock dyrt att skaffa Typ1-teckensnitt, varför Arial som kom gratis med Windows blev populärt. Arial har samma teckenbredd som Helvetica och därför gick det att i många fall ersätta Helvetica med Arial.

Det har även blivit allt vanligare att organisationer låter skapa teckensnitt för ett eget bruk och för att stärka sin image. Teckensnittet Helsinki Grotesk har skapats för Helsingfors stad och används i marknadsföring. Det är licensierat och kan inte användas fritt.

Jan Amnell,
planeringsansvarig lärare

Boken och biblioteken är läskunnighetens stöttepelare

Boken och biblioteken är kärnan i det västerländska kulturarvet. För att parafrasera filosofen Arthur Schopenhauer utgör biblioteken mänsklighetens minne. Utan biblioteken skulle antikens kulturarv troligen inte ha bevarats till eftervärlden. Att det finns olika sorts bibliotek är väl känt för de flesta; national- och universitetsbiblioteken utgör toppskiktet, mindre bibliotek är skol- och specialbiblioteken, såsom Arbis bibliotek. De av städer eller kommuner upprätthållna allmänna biblioteken är de mest besökta. Biblioteken är med andra ord mycket olika. Det enda gemensamma är egentligen namnet, som kan härledas från grekiskans *biblion* (bok) och *theke* (förvaringsrum).

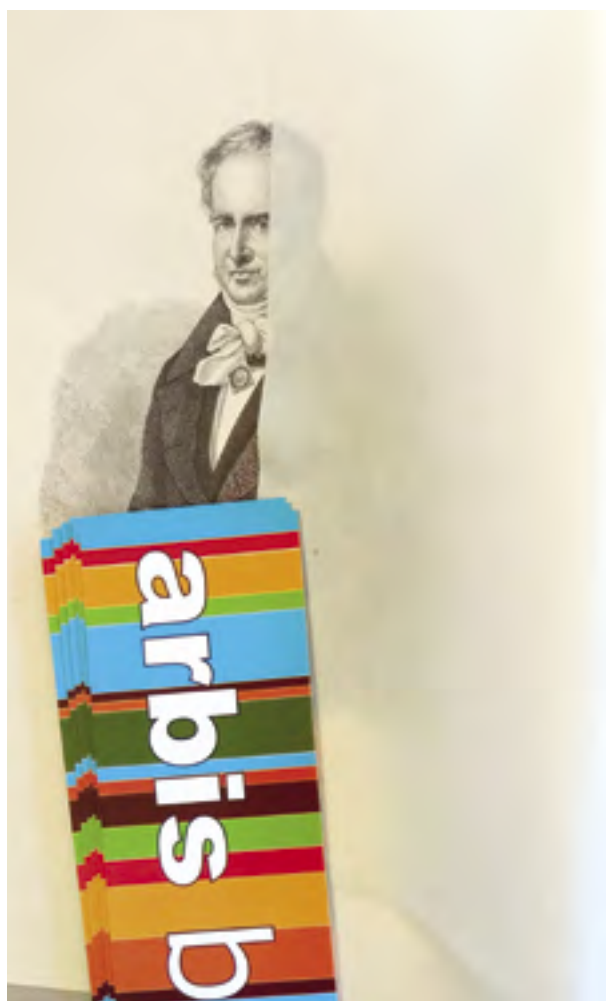
De tidigaste biblioteksliknande samlingarna vi känner till har hittats hos sumererna i Mesopotamien ca 3000 år f.Kr. Under antiken och medeltiden var det i regel endast samhällseliten och senare kyrkan som hade tillgång till och ledde biblioteken; samlingarna skulle därför skyddas mot plundring och krig. Till exempel var böckerna i klosterbibliotek under medeltiden ofta fastkedjade i hyllan. Men eldsvådor var ödesdigra, som i fallet med biblioteket i Alexandria, där enligt antika källor många värdefulla papyrus- och pergamentrullar gick förlorade. Samma kulturella förlust för Finlands del var Åbo brand 1827, då Kungliga Akademiens bibliotek drabbades. Akademien, numera Helsingfors universitet, flyttade sedan som bekant till Helsingfors.

Antikens kilskriftstavlor och papyrus- eller pergamentrullar definieras vanligen som böcker, trots att de inte liknar boken som vi ser den. Under senantiken och medeltiden började boken få sin form med pärmar (ofta i trä) och med ihopbundna ark. Under senantiken hade pergamentet blivit det dominerande skrivmaterialet och böckerna, så kallade kodexar (efter lat. *codex*: träkloss) var handskrivna och stora till formatet. Ett berömt exempel är Codex Argenteus, även känd som Silverbibeln, skriven på gotiska troligen i Ravenna på 500-talet. Denna kom som krigsbyte till Sverige under trettioåriga kriget och finns utställd i Uppsala universitetsbibliotek.

Det som sedan kom att revolutionera boken och bibliotekens arbete var boktryckarkonstens genombrott i Europa under 1400-talet genom Johann Gutenbergs uppfinningar. Sett i ett större perspektiv hade kineserna emellertid varit föregångare inom detta nästan tusen år innan, liksom inom papperstillverkning. Men genom boktryckarkonsten kunde den tidiga boken, kallad inkunabel, spridas i större mängder än de för hand avskrivna böckerna. Inkunablerna hade stora likheter med medeltida handskrifter genom sina handmålade anfangar och bilder. Trots att den tryckta boken hade kommit för att stanna, dröjde det länge innan den nådde breda folklager. Det skedde allmänt sett först under 1800-talets andra hälft.

1900-talet blev expansionens tid i de nordiska länderna med stora upplagor och ett växande nät av allmänna bibliotek. Sociala reformer, industrialisering, urbanisering och ökad fritid var orsaker som ökade läskunnigheten och behovet av bibliotek. Allmänt sett var det också för den finländska bibliotekssektorn en långsamt stigande trend, vilken sedan avbröts under krigsåren. Efter kriget då flyttrörelserna från landet till städerna inleddes, expanderade verksamheten fort och rekordår upplevdes under 1970- och 80-talen.

Efter internets genombrott under 1990-talet har bibliotekens lånemängder pekat neråt. I stora drag beror det på att internet ersatt mycket tryckt faktalitteratur, till exempel uppslagsverken. En annan orsak är elektroniska medieformats framväxt och tillgänglighet i biblioteken, som har minskat intresset för böcker bland yngre generationer. Av könen är kvinnor mycket aktivare boklånare än män och särskilt äldre kvinnor är av hävd flitiga boklånare. Finländska allmänna bibliotek har tidigt tagit in andra format i sina samlingar vid sidan av böckerna. Redan på 1960-talet kom gramfonoskivorna till lånesortimentet och senare har som bekant filmer, dataspel och e-böcker introducerats. Numera finns även musikinstrument, verktyg och sportredskap i vissa biblioteks urval.

Om kommun- och stadsbiblioteken förr i tiden generellt präglades av att "uppfostra" och "bilda" låntagarna med lämplig litteratur (det kan nämnas att deckare länge inte var riktigt "rumsrena") är de allmänna biblioteken av idag mycket användartillvända och kundernas önskemål höras. Undantag är förstås universitetsbiblioteken och andra vetenskaps- eller skolbibliotek. Men rollen som kvalitetsvakt finns kvar; till exempel böcker om alternativ medicin eller annan alternativfakta granskas vanligen ordentligt före inköp. Även den friare tillgången till information genom internet har bidragit till att den historiska kategoriseringen "förbjudna böcker" har förlorat sin betydelse. Men biblioteken skyltar heller inte med tidigare förbjudna böcker, utan de förvaras i tysthet som historiska kuriositeter. Trots att våra bibliotek undkommer ovanifrån kommande censurpress måste oroande utveckling i vissa länder ute i värden mana till eftertanke om att man inte heller här någonsin går säker.

Sedan millennieskiftet har evenemangsproduktionen blivit en allt viktigare del av bibliotekariernas arbete. Verksamheter som läsecirklar, poesiافتنار, sagostunder, författarböcker och veckoslutsevenemang har blivit vardagsmat på biblioteken i arbetet att lyfta fram utbudet. Ett mål är speciellt att nå barn i olika åldrar i fråga om läsandet. Det långa läsandet som böcker erbjuder har minskat bland barn och

unga och oroväckande trender syns redan gällande koncentrationsförmågan och förmågan att förstå längre texter. För det andra har läsandet av böcker minskat generellt och det köps färre böcker. Då många hellre lånar och inte köper nya böcker längre medför det att populära titlar på biblioteken kan få ett hisnande antal reservationer som biblioteken kan få svårt att hantera. Så här har det i princip varit också förr men det har av olika orsaker, till exempel moderna reservationssystem, ökat under senare år.

Boken och biblioteken lever för tillfället under press på grund av minskad läsning, e-bokens inverkan, ekonomiska sparåtgärder och till exempel krafter som vill censurera hbtqi-litteratur. Men samtidigt har medvetenheten om läsningens och bibliotekens viktiga roll i samhället ökat och stödåtgärder inletts, vilket är nödvändigt. Biblioteken ger rum för demokrati och vill erbjuda något för alla, men detta kan vara hotat ifall ett av fundamenten, som är det koncentrerade läsandet, börjar gå bakåt. Var därför gärna ett gott exempel och läs en biblioteksbok!

Johan Lindberg, bibliotekarie

Här mår litteraturen bra – en rundtur i Arbiskvarterens bokhandlar

Går man en runda i Arbis kvarter slås man av hur många antikvariat som samlats just i Tölö. Bland Arbis närmaste grannar finns Arkadia International Bookshop bakom hörnet, ett kvarter bort finns Antikvariat Vilho och vid Mannerheimvägen hittar man Runebergs Antikvariat. Skyltfönstren är fyllda av bokrariteter och -pärlor, och längre in skymtar högar och travar av all världens litteratur – i vissa fall ända från medeltiden. Det är egna små världar som formats enligt sina ägares intressen och personligheter, i allt från litterära genrer, inredning och öppethållningstider. Och frågar man dem, har de som förutspår bokens död fel: bokkulturen blomstrar och mår bra! Välkommen på en tur runt i Arbiskvarterens bokhandlar.

Mathilda Larsson, utbildningsplanerare

Antikvariat Vilho – kvinnliga författare och flerspråkiga klassiker

Cygnaeusgatan 5, 00100 Helsingfors
Benita Holopainen, +358 40 541 7101

Det lönar sig att ringa på förhand om man vill besöka Vilhos antikvariat. Ägaren Benita Holopainen är nämligen på plats i Vilhos lilla, men väl sorterade antikvariat, som det råkar sig.

”Jag vill hålla kvar friheten. Det här känns inte som ett jobb, och så vill jag ha det. Det ska vara roligt att komma hit, inte ett tvång”, säger Benita.

Vilho grundades år 1998 då Benita behövde en livsförändring och ville komma bort från kontorsjobbet. Böckerna i antikvariatet följer hennes egna intressen: mycket gam-

mal skönlitteratur, historiska romaner, men också klassiker. Speciellt kvinnliga författare finns det ett stort utbud av, de hör till Benitas specialintressen.

En av dem är Marie Linder och boken En kvinna af vår tid (1867), som är en av alla de gömda skatter som Benita hittat under sin karriär. Marie Linder har idag blivit en bestående del av Benitas liv: hon har både renskrivit boken på svenska och gett ut den, översatt den till finska, varit med och skrivit en pjäs om Marie Linder och forskat i hennes liv.

Hållbar litteratur, det vill säga en sådan som håller att läsa under vilket årtionde eller århundrade som helst, hör till Benitas motto då hon väljer vilka böcker hon tar in till sitt antikvariat. Då jag frågar om det skett några förändringar inom branschen, svarar hon:

”Det har inte skett någon förändring alls tycker jag. Människor läser som förut. Att Akademien och andra stora bokhandlar klagat beror på litteraturen de säljer. Om man bara säljer ’hömppä’ intresserar det inte.”

Böcker som lämnat spår

Benita Holopainen: ”Boken jag alltid återvänder till och som på många sätt förändrat mitt liv är Marie Linders En kvinna af vår tid (1867).”

Runebergs Antikvariat – rariteter och svensk- språkiga pärlor

Runebergsgatan 37 B, 00100 Helsingfors
Andrew Eriksson, +358 40 502 1743

”Ju äldre en bok är, desto mer är den en individ”, säger Andrew Eriksson, ägare till Runebergs Antikvariat sedan 1985.

Vilka livsöden som kan öppna sig via gamla böcker fascinerar Andrew, som gärna hjälper kunder att hitta gamla rariteter – det hör till det bästa med jobbet. Ibland, menar han, är innehållet i boken inte det mest intressanta, utan

historien omkring den. Hur en bok vandrat från person till person och familj till familj ända från till exempel 1700-talet.

Det är just äldre böcker och rariteter som Runebergs antikvariat specialiserat sig på och många av kunderna är hängivna samlare, också utanför Finland.

Andrews tips till den som funderar på att rensa i bokhyllan är: släng inte något gammalt utan att fråga först! Ofta är de pråliga utgåvorna sådant som många redan har i sina hyllor, medan en gammal bortglömd boklåda på vinden kan innehålla de riktiga guldkornen.

”Man ska inte vara rädd att ta kontakt, utan fråga. Jag hjälper gärna”, säger Andrew och tillägger att han är beredd att åka nästan vart som helst för att kolla igenom gamla bokhyllor och -lager.

Böcker som lämnat spår

Andrew Eriksson: ”Jag trivs med att läsa litteratur om äldre böcker, speciellt finsk litteraturhistoria. Till exempel litteraturhistorikern Arvid Hultins (1855–1935) verk återkommer jag gärna till.”

Arkadia International Bookshop – en internationell oas

Nervandersgatan 11, 00100 Helsingfors
Ian Bourgeot: +358 40 532 7296,
Liisa Bourgeot +358 50 325 1829

I bakgrunden ljuder klassisk musik och Liisa Bourgeot tittar upp från en bok när jag kommer in i Arkadia International Bookshop, där bokhyllorna som sträcker sig ända upp till taket badar i solljus.

Liisas man, Ian Bourgeot, grundade Arkadia år 2008, och det var också här som paret träffades. Naturligt nog är Arkadia specialiserad på internationell litteratur på flera olika språk, eftersom Ian själv är en riktig världsborgare, född i London med en fransk pappa och tysk-guatemalansk mamma. Liisa å sin sida har precis doktorerat i rysk filosofi, om fenomenologen Gustav Schpet.

”För oss är böckerna som en slags skyddsmur, de ger trygghet. Det första vi ställer upp om vi flyttar någonstans är bokhyllan, då känns det som hemma”, säger Liisa.

Under sina 15 år har Arkadia etablerat sig som ett vardagsrum och en mötesplats för kvarterets invånare och besökare längre bort ifrån. Vissa kommer hit för att sätta sig ner och läsa, göra läxor, diskutera med Liisa och Ian eller för att ta del av något av alla de evenemang och konserter som ordnas i Arkadias källare. Klientelet är brett och många unga har hittat till bokhandeln.

”Jag tycker att bokförsäljningen ökat här hos oss och att unga har hittat tillbaka till böckerna”, säger Liisa. ”Vi har förstås ett speciellt klientel”, fortsätter hon, ”men inom den här världen känns det som att litteraturen mår väldigt bra.”

Böcker som lämnat spår

Liisa Bourgeot: ”En bok som jag stötte på här i vår bokandel där matematiker studerar oändligheten; *Infinity and the Mind* (1982) av Rudy Rucker.”

ais bon accueil aux
étrangers, car toi aussi, tu
seras étranger.
Roger Ikor (1955)

Måleri i Frankrike och Finland

Färger och ljus, landskap och inre landskap, de små detaljerna i naturens under, blad och kvistar och mönstret på bladen, stickor med lavar, mönstret på tallarnas bark. Sådant började jag ägna mig åt vid kulturcentret i Boulogne-Billancourt utanför Paris.

Kulturaktiviteterna i Boulogne är många, här finns ett konservatorium, ett museum för trettiotalskonst, Albert Kahns fotomuseum med exotiska trädgårdar från Fjärran Östern för drygt hundra år tillbaka, en teater, biosalonger och många konstgallerier. Det var här jag bodde i trettio år och här jag 1996 skrev in mig vid flera måleriateljéer i det lokala kulturcentret.

Bortsett från flitiga experiment i barndomen blev det först när livet började bli alltför provande som jag satsade på allvar på måleri. Jag jobbade då på Yle:s svenska tv-nyheter och på Yle fanns det en förträfflig konstklubb. Nere i källaren i ett av de många husen i Böle samlades grafiker, skådespelare, filmklippare och andra kolleger som ville förbättra sin skaparkraft. Jag minns däremot inte att en enda annan

nyhetsjournalist skulle ha deltagit i konstklubben. Där blev jag bekant med en helt annorlunda samling inspirerade personer som jobbade under ledning av en lång rad välkända konstnärer. Till dem hörde Rafael Wardi, Leena Luostarinen, Kari Cantell och Tarja Unkari. Det blev träning i allt från croquis efter nakenmodell och stilleben, till stora pannåer med personporträtt i olja. Akvareller hade jag målat sedan barndomen, men det övriga var nytt. Bestående och viktigast för mig blev ändå intresset för färger, färgsymfonier.

Yles konstklubb ledde vidare till en lång rad sommarkurser, från Sveaborg till Kreta och slutligen till den nordspanska kusten vid Biscayabukten. Därförinnan hade jag redan bosatt mig i Frankrike, i den parisiska förstaden Boulogne-Billancourt.

Jag lämnade Yle definitivt, men fick möjlighet att rapportera från Paris, som jag kände väl och där jag också hade arbetat tidigare. Där gjorde jag, nu som frilans tillsammans med olika filmfotografer, en lång rad filmreportage för Yle med motiv från politik, historia, konst och kultur.

Under en promenad runt Paris småbåtshamn, Le port de l' Arsenal, bekantade jag mig med en väldig grupputställning av konstnärer av många slag, målare, skulptörer, professionella och amatörer. En fransk målarinna skulle ordna en sommarkurs i den medeltida valfångarstaden Llastres vid Biscayabukten, jag skrev in mig i den. Efter sommarveckan på den spanska "Gröna kusten" beslöt jag mig för att söka målerimöjligheter i Boulogne-Billancourt. Det var där det började på allvar.

Till en början verkade kulturcentret i samma hus som det regionala konservatoriet, så naturliga teckningsmotiv blev musikinstrument av många slag. Som bekant ett välkänt motiv för lite större konstnärer. Sedan flyttade vi till samma hus som museet för 1930-talskonst, där spännande motiv inte saknades. Den effektivaste undervisningen skedde på croquistimmarna med nakenmodeller av alla de slag. Från väntande mödrar till uteliggargubbar till konststuderande som avslappnade låg på estraden och samtidigt läste någon kursbok. Lärarna cirkulerade i ateljén och korrigerade snabbt varje fel dragen linje. Man lärde sig att se helheter och riktningar och glömma detaljerna. En lärare lanserade för mig den behändiga tuschteckningspennan. När man använde den blev det ju omöjligt att radera och det var just avsikten. Akvareller har jag alltid målat, också vid de snabba croquisteckningarna började jag lägga till en gnutta akvarellfärg.

Tuschpennan blev ett favoritverktyg för mig. Teckningar av blommor och blad direkt med tuschpenna och akvarell är fortfarande en av mina favoritmetoder. En annan av våra lärare, en ung skulptör, bar ofta med sig en massa grenar och kvistar eller snäckor att teckna av och sådant sysslar jag fortfarande mycket med. Men han lärde oss också komponera bilderna med hjälp av välkända målningar, det gällde att rita och måla något nytt, men enligt modellbildens komposition.

Stora akrylmålningar ägnade vi oss mest åt, men min specialteknik förblev akvarellen. I Frankrike anser man förresten att akvarell är en svår konst, barnen lärs upp med gouache och akryl.

På Arbis i Helsingfors har jag börjat med oljemåleri, som ju ger helt unika möjligheter till färgsymfonier.

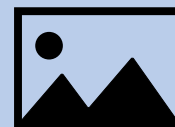
I Frankrike deltog jag i många grupputställningar, i Finland har jag haft åtta egna utställningar (före denna på Arbis): Galleri Segerman i Lovisa, Alexander Gallery, Borgå, Galleri Johan S Helsingfors, Galleri Bengelsdorff, Helsingfors, Galleri Dix, Helsingfors, tre gånger, Café Carusel, Helsingfors.

Till yrket är jag (pensionerad) journalist och har också skrivit fyra böcker: Islam i Europa, Oliven med gnistrande blad, Finlandia y los Finlandeses (övers. Madrid) och Rötter och resor (Scriptum 2021)

Gunn Gestrin

Galleri Arbis

Kati gör evigheten synlig

En minnesutställning över Kati Bondestams konst av Mårten
28.8–15.9

Att måla ger kraft

Målningar av Gunn Gestrin
18.9–7.10

Surrealistiska figurer och filurer

Av Gun Biström
10.10–3.11

Målningar

Konstnärlig ledare Marina Ciglar-Tuominen
7.11–25.11

Från abstraktion till figurativ skulptur

Konstnärlig ledare Arsenij Mård
28.11–15.12

“Stänk av tomatsås över sidorna” – kokboken som inspiration och bollplank i köket

Jag har delat med mig av min mat och mina recept i över ett decennium. Det hela började med en matblogg då jag var 14 år. Ett behov av att samla alla mina minnen kring att äta och mina recept på ett och samma ställe. Sedan dess har jag fotat i stort sett allting jag ätit.

Noga utvalda recept som jag ofta återkommer till, eller recept som jag tror kommer att väcka något nytt hos läsaren, har senare hamnat i någon av mina fyra kokböcker.

Min bokhylla är fylld av kokböcker, vissa för att de har recept jag vill laga igen och igen, andra böcker har lärt mig saker kring teknik i köket, några av dem har otroliga matbeskrivningar och ett par är helt enkelt för vackra för att inte vilja vila ögonen på ibland. Självt hoppas jag att mina böcker ska nötas, lånas ut och få stänk av tomatsås över sidorna när läsaren tar sig igenom recepten i dem.

Behöver världen fler recept? Går det ens att i all oändlighet kombinera råvaror och smaker på nya sätt? Självt tror jag att vår matkultur och våra recept utvecklas så länge vi lagar mat. Ibland handlar det helt enkelt om att hitta nya vägar att gå med redan bekanta råvaror, ibland att påminnas om ett enkelt recept för vardagsrepertoaren eller att bara låta sig inspireras av bilder på mat, utan att laga något recept. Det handlar inte om att visa upp sin egen skicklighet i köket, utan att inspirera andra att våga testa nya smaker och rätter.

Här intill hittar du ett recept som jag tycker passar nu i skördetider. Det är ett recept som hamnat i min senaste kokbok, Gulbetor och ricottamoln (Förlaget, 2022). Det är ett recept som är knutet till ett matminne från barndomen, men också för att saffransaioli länge var ett recept jag behövde slå

upp varje gång jag skulle laga det. Du kan dippa det du gillar mest och som är i säsong just nu. Har du svårt att få till en bra majonnäs? Kom med på någon av mina kurser, där visar vi majonnäs under så gott som varje lektion.

Grand saffransaioli

4 personer, 30 minuter

Ett tidigt matminne jag har är att min bästa kompis och jag äter släpärter som vi doppar i smultet smör. Vi är kanske fem år gamla och det hela urartar i att vi bryr oss mer om smöret än om ärterna. Vi sitter och skålar i smör som vi dricker ur små äggkoppar. Jag tänker mig att grand aioli är lite som just den dekadenta måltiden – men för vuxna. I det här fallet består måltiden av en stor skål med saffransaioli i mitten och skurna grönsaker runt omkring. Majonnäsrationeringen är upp till var och en och man kan själv avgöra om man bryr sig mer om majonnäsen eller grönsakerna. Det går förstås bra att servera vad som helst till, exempelvis räkor eller lätt tillagad fisk!

Saffransaioli

1 ägg
½ g saffran
2 vitlöksklyftor
1 tsk vitvinsvinäger
1 tsk dijonsenap salt & svartpeppar
1 ½ dl raps- eller rypsolja
chiliflakes att toppa aiolin med

Tillbehör

1 gott bröd, gärna surdeg
1 burk sardeller
300 g potatis
4 ägg
1 knippe små morötter
1 knippe rädisor
små gurkor

Separera äggulan från vitan. Lägg alla ingredienser förutom oljan i en stor skål och vispa ihop för hand. Tillsätt oljan försiktigt i en smal stråle under omrörning så att oljan hela tiden absorberas. Smaka av med salt och peppar. Toppa gärna med lite chiliflakes.

Koka potatisen mjuk. Koka äggen i 6–7 minuter och spola av med iskallt vatten.

Lägg upp alla tillbehören på ett stort serveringsfat tillsammans med aiolin.

En hyllning till allas vår kontorsfröken Lindberg

Petra Lindberg, mer känd som kontorsfröken, började sin arbisbana i biblioteket – en plats där hon fortfarande är en flitig kund – men gick småningom över till kansliet. Efter ett läsår av kundmöten, telefonjour och Cursor, lämnar allas vår kontorsfröken nu Arbis bakom sig för att börja studera. Det här är ett nästan sanningsenligt reportage om kontorsfrökens vardag.

Klockan närmar sig 13 och jag går med raska steg genom den långa korridoren på första våningen mot Arbis kansli. Tekokaren i pentryt mullrar lågmält – det finns med andra ord en god chans att kontorsfröken Lindberg, en känd tedrickare som jag har för avsikt att intervjua, finns i närheten. Väl framme slås jag ändå av besvikelse: den blåa hundtekoppen syns inte till och på kanslidörren är en lapp upphängd: "Kontorsfröken på språng". Jag fyller min egen tekopp och tassar moloken tillbaka genom korridoren. Nytt försök imorgon.

Nästa dag ser jag redan på långt håll den berömda hundtekoppen vänta i pentryt. Och mycket riktigt, dörren till kansliet är öppen. Men ack, kontorsfröken är inbegripen i ett samtal med en livlig herreman om att anmäla sig till en jumpakurs. Hastigt skriver jag ner ett förslag på en ny intervju-tid och skjuter lappen över disken. Kontorsfröken ler bekräftande – i eftermiddag ska det lyckas!

Mycket riktigt, klockan 16 har kundströmmen sinat på kansliet och vi kan sätta oss ner med varsin kopp te vid kontorsfrökens skrivbord som sedan tidigare är belamrat med de berömda Spåkort för Ungmör som varit till glädje för oss kollegor, post-it lappar med illustrationer och diverse böcker.

Intervjun kan börja.

Hur har det varit att jobba som kontorsfröken här på Arbis?

"Jättebra!" utbrister hon. "Det har varit superroligt, om jag inte hade varit kontorsfröken vet jag inte vad jag hade gjort. Nu har det varit ett superbra år."

Det håller vi på Arbis förstås med om, och är också nyfikna på om det finns någon chans att kontorsfröken Lindberg kunde återvända till Arbis i framtiden – och vad skulle du göra då?

"Jag skulle gärna gå på en bowlingkurs eller en brädspelskurs på Arbis!"

Kunde du tänka dig att jobba på Arbis igen?

"Så klart! Men kanske med lite andra uppgifter – det var till exempel roligt att planera Arbis disco."

Kontorsfröken Lindberg har utanför sina kansliuppgifter verkligen varit en resurs för resten av personalen, med sina många idéer och kreativa förslag. Nu till hösten kommer hon att börja studera litteraturvetenskap.

Varför blev det just litteraturvetenskap?

"Jag tycker om att läsa och tycker det är intressant att försöka analysera böcker."

Två äldre damer kommer in på kansliet för att kolla sitt gemensamma schema och vi får lov att avsluta intervjun. Kontorsfröken går dem till mötes med ett välkomnande leende och snart är de alla uppslukade av att kolla lediga kursplatser och kommande tidtabeller.

Tack kontorsfröken, hoppas vi ses snart på Arbis igen!

Kontorsfröken rekommenderar evenemang på Arbis:

Helsingfors lär sig

Som en del av den fria bildningen firar Arbis Helsingfors lär sig-veckan med workshoppar relaterade till årets tema: välmående.

A230546 31.10, tisdag kl. 14.00–17.00

Svenska dagen på Arbis

Kom och fira svenska dagen i Helsingfors svensk-språkiga vardagsrum! I köket ordnas en festmiddag, och det blir panelsamtal och underhållning.

A230545 6.11, måndag kl. 17.00–19.30

Seniorfestival

Seniornätverket i Helsingfors bjuder in till en härlig festival – ta med en vän och kom!

A230544 11.11, lördag kl. 12.00–15.00, festsalen

Julvaka

Kom i julstämning på Arbis julvaka! Det blir pyssel, julsånger, julgodis, glögg och julgröt för hela familjen. Öppna verkstäder mot en liten materialavgift.

A230543 1.12, fredag kl. 17.00–20.00

Vinterkonsert

Arbis kursdeltagare och lärare avslutar terminen sedvanligt med en stämningsfull vinterkonsert. Fritt inträde. Välkommen!

A230644 9.12, lördag kl. 13.00–15.00

Böcker som förgyllt kontorsfrökens vardag:

Av Claes Andersson, bl.a.: **Som lyser mellan gallren** (1989), **En lycklig människa** (1996), **Bli, tillsammans** (1970), **Rumskamrater** (1974)

Sagan om Siv (1974), Sonja Åkesson

Om er mamma och om mig (2022), Lina Bonde

Jag kan inte skriva om nånting som inte är sant (2019), Henrik Jansson

Lord Arthur Saviles brott (1887), Oscar Wilde

Själarnas ö (2017), Johanna Holmström

Mathilda Larsson, utbildningsplanerare

Tänkvärda ord

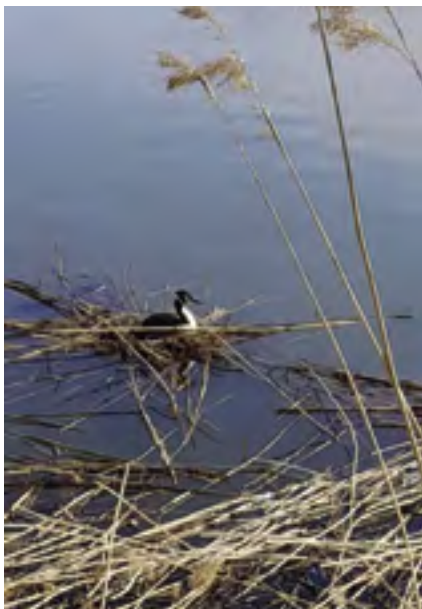
Ord är viktiga för att vi ska kunna uttrycka oss i skrift och för att vi ska kunna kommunicera med varandra. De kan förmedla glädje, men de kan även såra. Ett ord som är viktigt att komma ihåg är respekt. Här följer några tänkvärda ord, som någon, någon gång har sagt eller skrivit ner. Tankar om livet.

Beatrice Nordmyr, lokalvårdare

Låt oss vara barn när det gäller tro, villkorslös kärlek och glädje. Låt oss vara vuxna när det handlar om erfarenhet, medmänsklighet och vishet.

Vänliga ord är som stolarna på ett flygplan. Du kommer att nå din destination även utan dem, men med dem blir resan betydligt bekvämare.

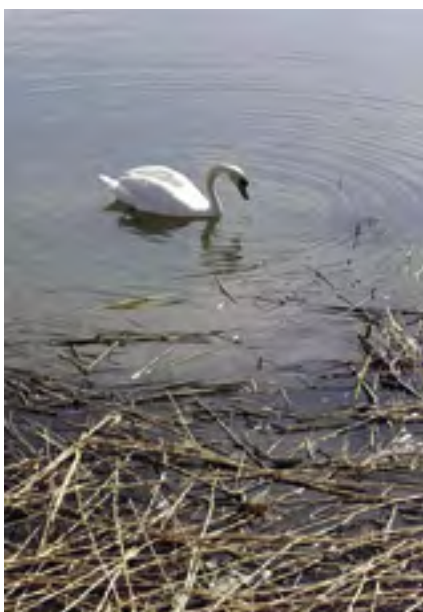

Livet är som en glass: Njut av det innan det rinner bort.

Ett ord av uppmuntran är lika uppfriskande som en kall dryck en varm sommardag.

Förgyll ditt eget liv genom att förgylla någon annans. Om du vill ge någon en gåva, ge dem av din tid och din uppmärksamhet.

Det finns alltid någonting att vara tacksam för.

Våga vara annorlunda. Våga stå upp för det du vet är rätt!

*Den stig jag vandrar går och går
från hemmets dörr där upp den rann.
Långt bort i världen för dess spår
som jag skall följa, om jag kan
med idog fot, tills vid dess slut
den i ett vägshål rinner ner
där tusen stigar mynna ut
– och sedan vet jag inte mer.*

Jag började resan med små, små steg
Först var det Kalle Anka som skrek
Läste alla Enid Blyton mysterier
Då de fem drack te, det orkade jag inte
Följde kusinen Hubbe stöta pucken i mål
Perts och Kilu på Finska viken
Tusen stigar mynna ut ...
Var svårt att kunna välja

Sen fick jag Sagan om ringen,
Jag tänkte barnbok – inte mera
Dricka te på åker och tillbaka sen
Lite kunde jag veta
Vit var vit och svart var svart
Men vandring, öl i Bri, piptobak,
Smakade desto mera
Tusen stigar mynna ut ...

Jag har läst Angelique, Idioten,
Sinuhe, Kamenskaja, Erast Fandorin
Inspektör Adamsberg, Jason Bourne
Fånglägret, Papillon, Brott och straff
Mästaren och Margarita
Och allt annat stadigt stoff
Lika bra Väinö och Joonas Linna
Alla namnen kan man inte minna(s)

Alla steg går inte framåt
Många skulle man undvika, men ...
*Inte allt som är guld måste glittra.
Inte alla är vilse som går.
Inte allt som är gammalt skall vittra.
Det finns rötter som frost inte når.
Dom tusen stigar jag vandrat
Hoppas var det inte förgäves?*

Citat ur Sagan om ringen av J.R.R. Tolkien

Översättningar av Åke Ohlmarks och
Lotta Olsson

Tero Immonen, vaktmästare

Veckans gäst

Ta del av aktuella, tankeväckande och inspirerande fenomen och teman helt gratis under Arbis föreläsningar och samtal. De är öppna för alla och kräver ingen förhandsanmälan – det är bara att dyka upp! Vissa föreläsningar strömmas på Arbis Youtube-kanal.

Böckerna i mitt liv: Kerstin Kronvall

Vem hade du varit om du inte läst just den boken i just det livsskedet? I serien Böckerna i mitt liv har vi bett finlandsvenskar på olika håll i livet berätta om fem böcker som varit betydande, eller avgörande, för dem.

A230538 13.9, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Ali Abaday: Artificial Intelligence – A Harbinger of a New Era or a Threat?

Artificial intelligence (AI) is on everyone's lips at the moment: But what is AI? How does it work and how can it be of use, or how can it potentially be a threat to humanity? During this lecture, Ali Abaday, an experienced journalist, specialized in technology, will go into the many faces of AI.

A230571 20.9, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Annika Luther: Rågen – ogräset som blev Finlands nationalmat

Förr var rågen fattigmansmat, nu kallas den superfood. En berättelse om hur ett centralasiatiskt ogräs blev ett nordiskt spannmål som födde befolkningen, men också kunde orsaka sjukdom och hungersnöd.

A230470 27.9, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Tony Dunderfelt: Hur skapar vi en god psykisk hälsa i stressiga tider?

Då ständiga nyhetsflöden, notifikationer och sociala medier pockar på vår uppmärksamhet, kan det vara svårt att stanna upp. För att hantera stress, förbättra sin självförståelse och bygga meningsfulla människorelationer behövs en förståelse för hur människans psyke fungerar.

A230537 4.10, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Une soirée avec Edith Piaf

A l'occasion du soixantième anniversaire de sa mort, Nadja Elfving va vous raconter l'histoire extraordinaire et émouvante de celle qui fut surnommée "La môme Piaf". Son exposé sera suivi de chansons interprétées par Petra Schuman.

Entrée gratuite et pas d'inscription nécessaire. Bienvenue! A230421 11.10, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Michael Möbius: Deutsche UNESCO Welterbestätten von Bayreuth über Weimar bis in den Harz

In diesem Vortrag werden UNESCO Welterbestätten in Süd- und Ostdeutschland präsentiert. Die Reise führt zur Klosterinsel Reichenau, nach Bayreuth und Würzburg sowie Kassel. Wir besuchen auch das Bauhaus, Luther-Gedenkstät-

ten, die Wartburg und das klassische Weimar. – Viele Anregungen für den Urlaub!

Eintritt ist frei und es ist keine Anmeldung erforderlich.

A230422 28.10, lördag kl. 10.30–12.00, rum 23

Kulturpodden live!

Svenska Yles populära Kulturpodd sänder live från Arbis och diskuterar aktuella ämnen inom kulturvärlden. Kulturpodden är en podd för dig som gillar kultursnack med sammanhang och efterklang. Medverkande: filmkritikern Silja Sahlgren-Fodstad, litteraturkritikern Marit Lindqvist och scenkonstkritikern Lasse Garoff.

A230547 1.11–6.3, onsdag kl. 18.05–19.35, kaféet

Pernilla Sjöholm: Från pynt till skydd – traditionell ytbehandling förr och idag

Hur målade man förr och vad använde man för färg? Vad är egentligen rödmyllefärg och hur blandar man till Roslagsmahogny? Är det knepigt att måla med linoljefärg?

A230487 8.11, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Luca Maurizi: L'amica geniale di Elena Ferrante: un nuovo classico italiano

Tradotto in quaranta lingue e adattato come serie televisiva, L'amica geniale di Elena Ferrante è diventato un nuovo classico della letteratura italiana. In questa lezione faremo la conoscenza della misteriosa autrice e dei personaggi che hanno fatto conoscere Napoli a tutto il mondo.

Lezione in italiano, entrata libera senza registrazione.

A230423 15.11, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Samtal med Ylva Perera: Läsning, fördjupning, debatt – går det att vara kritiker i ankdammen?

Med över ett år på posten som litteraturredaktör för HBL har Ylva Perera en unik inblick i hur ekosystemet för litteraturen i Svenskfinland fungerar. Tillsammans med Mathilda Larsson samtalar hon om trender och tendenser, yrkesroller och framtidstro på det litterära fältet.

A230488 22.11, onsdag kl. 18.05–19.35, rum 23

Pia Ingström: Min farmors nerver

Pia Ingström, tidigare litteraturredaktör på Hbl och författare, närmar sig i sin nya essäsamling livet och litteraturen, biografiskrivandets frågeställningar, relationen mellan mödrar och barn och inte minst barndomslandskapens minnesbilder från förorten Gårdsbacka i östra Helsingfors. Hon samtalar med bibliotekarie Johan Lindberg.

A230689 29.11, onsdag kl. 18.05–19.30, rum 23